

Нова виставка картин

В Пряшеві в Словацько-українському культурному та інформаційному центрі ін-

▲ Іван Кулець.

сталювано виставку картин українського живописця і скульптора Івана Кулеця (24.06.1880 – 11.03.1952, Прага), життя і діяльність якого

була пов'язана з Прагою, де він включився в мистецьке життя і став одним із засновників Української студії пластичного мистецтва. Його творча спадщина сьогодні зберігається в СНМ – Музеї української культури у Свиднику. Відвідувачі мають змогу оглянути колекцію 30 картин живописця.

У творчості Іван Кулець еволюціонував через імпресіонізм, символізм і кубізм до формування індивідуального стилю, позначеного високим інтелектуальним рівнем та глибокою філософією.

Як зазначає Ладислав Пушкар в першому щорічному номері журналу «Дукля», Іван Кулець «Свої образотворчі здібності випробував у живописі рисунку, графіці

та скульптурі. Його художня спадщина складається переважно з творів вільного мистецтва, у меншій мірі мистецтва прикладного та функціонального екслібриса та карикатур. З образотворчих технік найчастіше використовував олію, мішану техніку, рисунок

▲ Іван Кулець «Лідіцька жінка», олія, полотно, 115x90 см.

олівцем або тушшю, гуаш, акварель, ліплення та різьбу».

Виставку можна оглянути в індивідуальному порядку з огляду на сучасну пандемічну ситуацію.

Додаймо, що в Словацько-українському культурному та інформаційному центрі в Пряшеві в грудні 2020 р. і в перших місяцях цього року глядачі мали можливість побачити виставку картин української художниці Єви Бісс (8.6.1920 – 22.7.2005) також з фондів СНМ – Музею української культури у Свиднику.

-мі-

▲ Букет квітів Ользі Урам вручила приматорка міста Свидник Марцела Іванчова (на фото вліво).

Прийняття з нагоди Дня вчителя

З нагоди щорічного Дня вчителя приматорка міста Свидник Марцела Іванчова прийняла вчителів, які все своє життя присвятили педагогічній роботі і вихованню підрастаючого покоління – Ольгу Урам та Яна Мигальова.

Ольга Урам (дів. прізвищем Гелетка, нар. 20.1.1935 р. в Завадці, окр. Списька Нова Вес) добре відома широкій громадськості. Вона – довгорічна вчителька української і російської мов. Вчителювала в Ломному, Свиднику, певний час також у Містиску і Дупліні. У поза-шкільній діяльності присвячувала увагу шкільним самодіяльним колективам, головним чином сівацьким і драматичним. Проте її найбільша любов – поезія. Особисто найбільше уваги присвятила художньому читанню поезії та прози. З великою охотою включається у художнє читання жінок, перевагу дає сучасній українській поезії, читає твори українських письменників Словаччини.

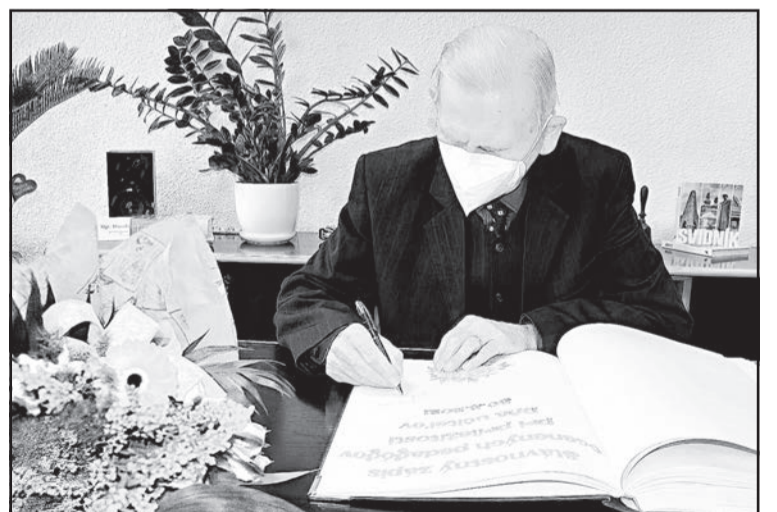
Вона – постійний учасник

різних оглядів і змагань в читанні поезії та прози. Бере участь у святі художнього слова «Струни серця Ірини Невіцької», Фестивалі драми і художнього слова ім. О. Духновича.

Ян Мигальов (нар. 1934 р. в Герлахові Бардівського округу) навчався в Пряшеві – в Державній російській гімназії, Середній педагогічній і Вищій педагогічній школі. Здобув кваліфікацію для предметів біологія і хімія. Вчителював у Нижній Полянці, Мальові, Варадці і Свиднику. Значну роботу виконав як інспектор відділу шкільництва ОНК у Свиднику. Своїм найбільшим успіхом вважає заснування у Свиднику Середньої медичної школи і Торговельної академії.

Приматорка міста запросила Ольгу Урам та Яна Мигальова записалися в пам'ятну книгу міста і на знак визнання вручила їм лист подяки міста Свидник та свіжу книжку Йожефа Банаша.

ек

▲ Ян Мигальов під час запису у пам'ятну книгу міста Свидник.

Фінансові пожертви

Редакція «Нового життя» вдячна за моральну і матеріальну підтримку читачів і прихильників газети. На фонд газети «Нове життя» і діяльність СРУСР пожертвувала:

Любиця Бабота, Пряшів – 80 €

Пожертви на газету, на діяльність Союзу русинів-українців СР та Словацько-українського культурного та інформаційного центру можна надсилати на такий рахунок:

VÚB Prešov, číslo účtu: SK95 0200 0000 0000 0223 4572
Редакція.

Заклик до розрядки напруження

Президент Громадської організації «Україна-2050», президент Світового Конгресу Українців (2008-2018 рр.) **Евген Чолій** звернувся до міжнародного співтовариства зі закликом розрядки напруженості на сході України.

У зверненні, між іншим, сказано: «Поки західні лідери не нададуть Україні певного шляху до членства в НАТО, запропонувавши їй План дій щодо членства в НАТО, Росія не буде дійсно розуміти, яка позиція НАТО з цього питання. Будь-яка неясність НАТО з цього стратегічного питання підсилить політику Росії щодо регіональної дестабілізації, в тому числі в Україні, на подальшу шкоду Заходу.

Західні лідери також повинні встановити свої умови та часові рамки для забезпечення реального виведення російських вій-

ськових з України, давши зрозуміти Росії, що вона ризикує бути відключеною від міжнародної платіжної платформи SWIFT, якщо вона не виконуватиме такі умови та часові рамки».

Громадська організація (ГО) «Україна-2050» є неприбутковою організацією, заснованою, щоб сприяти втіленню в життя за час одного покоління – до 2050 року – стратегії сталого розвитку України, як повністю незалежної, територіально цілісної, демократичної, реформованої та економічно конкурентоспроможної Європейської держави.

www.ukraine-2050.org

* * *

Про те, що Україна не залишиться наодинці на тлі ескалції з боку РФ, було зазначено го-

ловою Європейського конгресу українців Богданом Райчинцем (Прага) під час зустрічі 9 квітня 2021 р. з начальником Управління закордонного українства та гуманітарного співробітництва МЗС України Ларисою Дір, Послом України в Португальській Республіці Інною Огнівець, Послом України в Угорщині Любові Непоп, представниками посольств України в Греції, Словаччині, Чехії, Румунії. Представниками Європейського конгресу українців: Павлом Садохю (Португалія), Галиною Маслюк (Греція), Петром Ревком (Великобританія), Миколою Мирославом Петрецьким (Румунія), Віктором Бандурчином (Словаччина), Мирославом Го-чаком (Сербія), була презентувана діяльність громадських організацій закордонних українців у Греції, Великобританії, Сербії, Чехії, Словаччині, Румунії, Португалії. Також порушувалися питання протидії «фейковим» організаціям закордонних українців, підтримки суботніх/недільних шкіл, викладання української мови як іноземної, наголошувалося на необхідності надання підтримки трудовим мігрантам.

Джерело: ЄКУ.

Обговорили плани діяльності

9 квітня Посол України в Чехії Євген Перебийніс провів онлайн-засідання Координаційної ради керівників українських громадських організацій Чехії.

Під час цієї зустрічі учасниками було обговорено стан та плани діяльності організацій, проведення низки запланованих на 2021 рік акцій, зокрема, відзначення 30-ї річниці Незалежності України.

Посольство України в ЧР.

Відкривають новий дитсадок

Офіційне заснування міського дошкільного навчального закладу, включаючи шкільну їдальню, було підтверджено міськими депутатами на безрезневному засіданні.

Перші 20 дітей у вересні ввійдуть до нового дитячого садка (МŠ) на вулиці Замочницька в Меджилабірцях, побудованого містом, завдяки фінансовій підтримці Європейського фонду регіонального розвитку та Міністерства внутрішніх справ СР у рамках проекту з розвитку маргіналізованих громад. Дитсадок призначений для 100 дошкільнят.

Самоврядування міста розпочало реалізацію проекту дитячого садка для дітей із маргіналізованої ромської громади на вулиці Замочницькій в кінці вересня 2017 року, а завершилося в кінці 2019 року. Загальні витрати на будівництво мали скласти майже 800 000 євро. Уряд СР виділив для дитсадку субсидію в сумі 236 000 євро.

Гуменне підтримує культуру

Комісія з питань культури, туризму та міжнародного співробітництва міста Гуменне розглянула 25 заявок, у яких було підтримано 37 видів діяльності. Їх підтримали у сумі 21 400 євро (туризм 4 100 євро, діяльність за інтересом, мистецька та культурна діяльність 17 300 євро).

Місто Гуменне в рамках туризму підтримує проєкт «Слідами нашої культури» субсидією в розмірі 500 євро. Гуменська компанія колекціонерів готує меморіальне повернення до Другої світової війни з п'ятьма акціями, планує також провести семінар «Історичні пам'ятки в Земпліні». Для цього буде виділено 1500 євро. Окремі суми призначені

для огляду концтаборів періоду Другої світової війни. Будуть проведені також акції для шкільної молоді.

В рамках проєкту «Rok na Gaštanke 2021» місто підтримало Європейський день сусідів. Фольклорний колектив «Хемлон» працює вже 50 років. Для підготовки нової програми місто ухвалило 1500 €. Певна сума грошей спрямована також на діяльність хору при Православному храмі свв. Кирила і Мефодія в Гуменному, на підготовку наукового семінару з нагоди завершення Другої світової війни, а хор міста Гуменне одержить 1 400 євро.

Маріан ШКУБА,
Гуменне.

Адольф Добрянський (2)

Після опублікування цієї промови Добрянського дуже поважали всі слов'янські народи, називаючи його своїм охоронцем, заступником, добродієм. Тим більш ненавиділи його мадяри. А одного дня, коли в Пешті Добрянський вийшов за місто пройтися, стрілив в нього найманий вбивця. Лише щастя врятувало Добрянського, бо куля в нього не вцілила. Тоді Добрянський переїхав жити до Відня. Його дім у Відні став місцем зібрань провідників усіх слов'янських народів Австро-Мадярщини.

У 1867 році почалося т. зв. австрійсько-мадярське «вирівнювання». Уся влада в Мадярщині перейшла в руки мадярів. Від того часу немадярським народам в Мадярщині велося дуже важко. Згідно із законом Етвиша, крім мадярської, не визнавалася жодна інша національність у Мадярщині. Мадяри вирішили мати одномовну державу. Одночасно вони запропонували А. Добрянському очолити міністерство в уряді.

Тоді Добрянський виклав вимоги щодо національних прав для всіх народів Мадярщини, а коли мадярська влада їх відкинула, він міністерське крісло не прийняв, бо бачив, що цим призначенням мадярська влада не дасть прав русинам, лише хоче підкупити його, щоб мовчав.

Мадяри розгорнули тотальну мадяризацію. Насамперед вони кинулись на гр.-кат. Церкву. Єпископом в Ужгород призначили мадярона Панковича. Єдиною руською установою, яка ще існувала в Ужгороді, було Товариство св. Василія Великого. У 1870 році на засіданні Товари-

ства приїхав і Добрянський. А коли він повертався з Ужгорода, на нього здійснили вже третій замах. За містом напали на його віз мадярські гонведи, намагаючись його вбити багнетом, але помилились і вдарили в голову його сина, якого від певної смерті врятував лише міцний шкіряний ковпак.

А. Добрянський був великим слов'янофілом і русофілом. У 1884 році австрійський уряд наказав його заарештувати. Його звинуватили в тому, що він російську панславистську пропаганду. Але суд Добрянського виправдав. Після суду Добрянський переїхав жити до доньки в Інсбрук, де його інтернували, так що не міг нікуди вийти, а його не можна було відвідувати.

Там, у Інсбруку, Добрянський і помер 6 березня 1901 року. Згідно із заповітом його тіло перевезли до Чертіжну, де в нього були дім і маєток. Всюди, де його труну провозили, в церквах дзвонили. Народ виходив, щоби вклонитись праху заслуженого сина Закарпаття. Ховало його 12 священників, з котрих вісьмом за участь у похороні мадярська влада відбрала конгру. У 1914 році під час Першої світової війни відступаючи австро-мадярські війська спалили дім Адольфа Добрянського в Чертіжні, й тоді згоріла бібліотека, листування і всі інші пам'ятки по А. Добрянському.

Адольф Добрянський – це перший і єдиний громадсько-

Учні гуртка української мови Основної школи в Ублі Снинського округу довчилися азбуку. Тому вчителька для дітей підготувала змагання із знання мови, котре здійснюється 26.3. і 28.3.2021 р. Деякі змагалися у школі, а деякі онлайн.

Діточки вибирали шість запитань із тринадцяти. Вони були написані на українській та словацькій мовах. А відповідали на українській мові. Що не знали, сказали на діалекті. За кожну правильну відповідь дістали солодощі, а за участь у змаганні – великоднього зайчика.

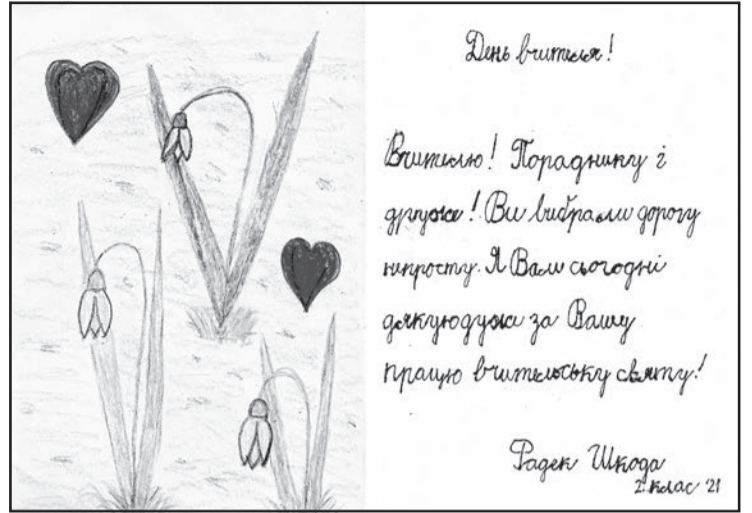
Запитання були такі:

1. Яка це буква – Ф ф? Скажи слово на цю букву.
2. Скажи слово, де у складі буде ... Б б.
3. Напиши слово **мама**. Склади речення з цим словом.
4. Напиши слово **тато**. Склади речення з цим словом.
5. Розкажи, хто ти?
6. Розкажи про свою сім'ю.
7. Який твій клас?
8. Знаєш щось про свою школу?
9. Який журнал ми читаємо? Хто його видає?
10. Хто такий Т. Г. Шевченко?
11. Знаєш щось про Л. Українку?
12. Знаєш щось про О. Духновича?
13. Пам'ятаєш якийсь віршик?

Переможцями стали всі. Бо не дарма ходили на гурток.

МК

Фото: Яна Маруніч.

▲ Учні не забули поздоровити свою вчительку зі святом.

Діти вивчають українську мову

▲ Учасники змагання у школі.

ти мадяризації. Але при тому, мешкаючи серед мадярів у глибині Мадярщини, допомагав мадярським селянам, робітникам, селам, допомагав їм в процесах проти їхніх баронів і графів. Добрянський своєю працею в чужому краю заслужив пошану мадярів до русина.

Добрянський боровся за свій народ і вибрав дорогу, яку тоді уважав доброю і правильною, а врешті – іншої і не було. Тому Добрянського нізащо не маємо звинувачувати. Навпаки, треба засудити всіх тих фенциківців і бродійців 1918-1938 років, які – самі зрадники народу, шпигуни Мадярщини, – його русофілство зневажали, баламутячи народ Закарпаття. У 1928 році в Ужгороді відкрито пам'ятник-бюст Добрянському, в Михалівцях був відкритий на головній площі – пам'ятник Добрянському. У 1938 році першим актом мадярів, які окупували Ужгород, було знищення пам'ятника А. Добрянському. Тоді Бродій і Фенцик мовчали. Але і словаки також зняли і закинули в пивницю пам'ятник Добрянському в Михалівцях, хоч він боровся і за свободу словаків. А ще й третя група – совітські «дослідники» – засудила Добрянського, бо він був проти повстання Кошута і допомагав російській царській армії ліквідувати його.

Попри це закарпатські українці шанують А. Добрянського й вважають його народним будителем Закарпаття.

Степан ПАП

«Велика боротьба»,
Ужгород, 2015 р., стор. 118 – 122.

(1968), «Гроно стиглого винограду» (1971); збірок нарисів: «Крила вигострені небом» (1975), «Тут, на землі» (1976), «І в морі пам'ятати джерело» (1980), «Право власного імені» (1985), «І засурмив янгол...» (1973), «Вовча ферма» (2000), «Що ж ми за народ такий?..» (2002). У 1981 році видає художньо-документальну повість «Вічні Кортеліси», за яку отримав Державну премію України імені Тараса Шевченка. З романів слід згадати – «Автопортрет з уяви» (1982), «А

Завершив життєвий шлях

▲ Українські письменники Володимир Яворівський та Іван Яцуканін на одному з київських книжкових ярмарків.

«Радий тебе бачити, Івасю!» – такими словами завжди мене вітав письменник, громадський діяч, колишній голова Національної спілки письменників України (2001-2011) Володимир Яворівський (на фото). І це не була завчена фраза. Це він говорив щиро. Людина це відчуває. Дуже сумна новина дійшла до нас із столиці України. На 79-році життя помер Володимир Олександрович Яворівський.

Цікавими були зустрічі з цією прекрасною людиною, патріотом України. Він завжди цікавився літературним та національно-культурним життям українців Словаччини. І хоча ми його неодноразово запрошували, наприклад, на Свидницьке свято, то спілчанські обов'язки, то обов'язки народного депутата Верховної Ради України не дозволили йому приїхати.

Ми знали його і навіть впродовж багатьох років слухали на Першому каналі Українського радіо його авторську передачу «20 хвилин з Володимиром Яворівським». Пригадуєте оте його: «Братове!», після якого ставало моторошно, аж холодні мурашки лазили по спині. Оце його «Братове!» настоювало, та водночас об'єднувало, закликала до боротьби за українську справу.

З творчого доробку Володимира Яворівського. Він автор збірок оповідань: «А яблука падають...»

▲ У братиславському видавництві «Slovenský spisovateľ» у 1991 році появився у словацькому перекладі Наташи Дюрянової роман В. Яворівської «Марія з полином у кінці століття».

тепер – іди» (1983), «Марія з полином у кінці століття» (1988), «Криза» (2000), «Найдовша ніч Президента» (2011), історичний роман «Іван Окаянний: найстрашніші дні гетьмана Мазепи» (2020).

Українські письменники Словаччини, уся українська громада

▲ Чеський переклад роману В. Яворівського «Марія з полином у кінці століття» вийшов у празькому видавництві «Одеон» у 1990 р. у перекладі Даймари Дворжакової.

Словаччини висловлюють щирі співчуття рідним і близьким Володимира Яворівського.

Іван Яцуканін, голова Спілки українських письменників Словаччини

«Гіркий присмак пищавки» – так назвав свою книжку український письменник Словаччини Іван Яцуканін (на портреті художника Прокопа Колісника), яка появилася в ужгородському видавництві «TIMPANI». Збірку оповідань, яка вміщує 72 твори, названо за однойменним оповіданням, але ця назва має ширший вимір. Це, властиво, метафора буття українців Словаччини. Це та гіркість буття, гіркість долі, яка тягнеться з ними віками.

Нагадаємо, що Іван Яцуканін автор книг: «Місце проживання» (1987), «Наталка вже не плаче» (1988), «Усе залишиш» (1990), «Тіні й шрами» (1994), «Втеча»

Сторінки минулого (29)

БРУТІВЦІ – BRUTOVCE (окр. Левоча)

Релігійні баталії такі ж старі, як і саме людство. В одній з недільних релігійних радіопередач RTVS прозвучала «крилата» фраза: «Католицизм – це брама до європейської цивілізації». Видно, інші цивілізації не по смаку політиканам від релігії.

Тож подивімся, як проходило навернення з греко-католицької (перед тим православної) віри на католицьку в одному з колишніх руських сіл – Брутів-

цях, яке зафіксував Генеральний вікарій Списького вікаріату з осідком в Кошицях, літератор та історик Іван Пастелій (1741 – 1799) в латиномовній «Історії Мукачівської єпархії» Михайла Лучкая, т. V, стор. 85):

«Ми, нижчепідписані, наскільки нам відомо, з чистим сумлінням визнаємо і засвідчуємо, що декілька років тому у нашому селі Брутівцях було більше господарів та мешканців руської віри, ніж латинської. Їх діти у більшості або вже всі, що належать до латинських священників, прийняли латинську віру і визнають її. Вони були нео-

свідомленими, і до руських священників їх не допускали. Це ми підтверджуємо своїми підписами-хрестиками.

Написано у Брутівцях, дня 1-го жовтня 1786 р. Петро Духнач, брутівський староста х Михайло Гоцьгицьків, брутівський громадянин Михайло Попович, брутівський присяжний х М. п.»

За переписом населення 2011 року в Брутівцях релігійна приналежність така: з 197 жителів 178 р.-кат., 1 євангел. авзбурзьк. віросп., 1 вірник апостольської церкви, 1 єврейської релігійної общини, 3 без віросповідання, 8 нестановл. і лише 5 греко-католиків. Змінилось і національне обличчя села: 186 жителів словацької національності, 1 чеської, 10 неств.

-мі-

«ПЛАСТ» закликає зголошуватись у літній табір «КАРПАТИ 2021»

Добра вістка від керівництва молодіжної організації «ПЛАСТ» українсько-русицької національності в Словаччині. Діти і молодь від 7 до 18 років можуть зголошуватись у літній табір «КАРПАТИ 2021». Хоч ще завжди воємо з пандемією коронавірусу, організатори інтенсивно працюють над підготовкою XXIV Літнього школи українознавства та XXVI літнього табору «КАРПАТИ-2021». З надією, що ситуація і в дальших тижнях покращає і від суботи 24.07. до неділі 01.08.2021 року в рекреаційному осередку «Злата Ідка», біля Кошиць, буде лунати дитячий сміх, українська пісня і мова. Табір і в цьому році реалізовано з фінансовою підтримкою КУЛЬТМІНОР – Фонду підтримки культури національних меншин. Виходячи з фінансових ресурсів, можливостей укартурування та можливих обмежень через пандемічну си-

туацію, організатори попереджають, що кількість учасників обмежена, тому залишають за собою право вибрати з приголошених потрібну кількість учасників.

Не вагайтеся надсилати свої приголошки якнайшвидше.

Термін надсилання заявок – приголошок – до 25.05.2021 р. Більше інформації знайдете на офіційному вебсайті «ПЛАСТу» в Словаччині www.karpaty-plast.sk/plast.

Тішимося на зустріч з вами. Керівництво ПЛАСТу

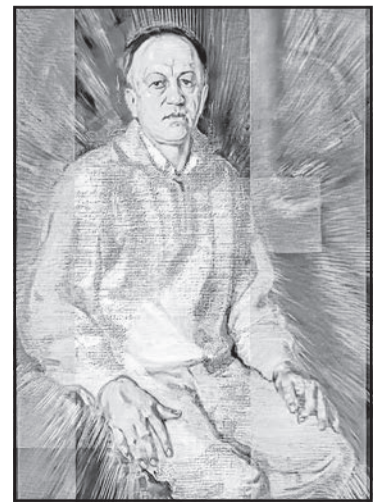
▲ Частиною програми ювілейного XXV Літнього табору «КАРПАТИ 2020» була і мандрівка на Койшовську голю.

Метафора нашого буття

(1995), «Дерев'яний смуток» (1997), «...як збиті пси» (1998), «Вернісаж» (2000), «Ангел над містом» (2001), «В усьому винні чоловіки» (2004), «Чарівний рюкзак» (2006), «Чорний ящик зрілої дами» (2009), «Втеча без вороття» (2010), «Мій дід Робінзон» (2013), «Пора вузьких вулиць» (2013), «Задуха» (2013), «Мить блискавки» (2015), «Мед і сіль» (2016), «Стороннім вхід заборонено» (2018). Його твори виходили чеською, польською, словацькою та угорською мовами. Він займається також художнім перекладом, літературною компаративістикою.

«Гіркий присмак...» – так назвала передмову до цього видання Олександра Ігнатювич, яка також подає атмосферу згадуваної гіркості: «Національні літератури взяли на себе тягар показу кризи у свідомості людей, які намагаються йти в ногу з часом, розуміти вимоги доби; і трагедій тих, по чийх долях проїхав цей «візок історії». Коли ж надійшло велике помежів'я століть XIX і XX, то на авансцену починає виходити тема самотності, «зайвої людини», суїциду і в житті, і в літературному зображенні. Очевидно, певні смислові «зсуви» в бутті людства викликають відповідні «зсуви» у літературі. Але повів колись Боля давній: «... то були битви в

ті часи, але такої битви не чувано!». Слова: «не чувано!» можна екстраполювати саме на зміни, що випало пережити людям у XX столітті. Тож не дивне й згущування фарб у творчості Івана Яцуканіна: так вкарбувалася епоха в його художній світ, який змальовує й невідворотні процеси, що відбуваються з українською громадою Словаччини в контексті великої історії».

Літературознавець О. Ігнатювич, характеризує художній світ, який запропонований письменником, зазначає: «...всотеує в себе переміни, які відбувалися і проходять нині у суспільстві та їх вплив на людину, котра

дивним чином залишається беззахисною перед відкриттями і змінами, яких сама прагла. На людському різнопутті дорослі за віком герої залишаються у стосунках мов підлітки: такі ж вразливі, боязкі та лабільні. Вони неначе не вилетіли з гнізда, а випали з нього, раптово розореного, тому земне тяжіння завжди по-особливого буде їх закликами пригнути до низу, коли інші вчитимуться літати, а далі освоюватимуть небесні висі. Коли ж ці герої прийдуть до самопізнання, щоб зрозуміти і себе, і ближнього, щоб полюбити і себе, і ближнього, щоб змогти жити і на вдиху, і на видиху, а не в задусі, яка породжує лише втечу без вороття? Бо хто пізнає себе, той здобуде щастя».

Письменник, історик, літературний критик Сергій Федака у рецензії «Чаклунська спілка» (zakarpattya.net.ua, 14 квітня 2021 р.) такими словами заманює читача взятися за прочитання видання «Гіркий присмак пищавки»: «Це книжка-пастка, яка не випускає читача зі своїх чіпких обіймів. До неї постійно повертаєшся перечитувати, бо віруси тексту вже живуть глибоко у тобі, перекодовують твою власну природу, роблять тебе носієм якоїсь нової, не звіданої раніше істини».

(яф)

